

Agrilus planipennis (Fairmaire, 1888) Krasoň jaseňový

TAXONOMICKÉ ZARADENIE:

Trieda: *Insecta* – hmyz, rad: *Coleoptera* – chrobáky, čeľaď: *Buprestidae* – krasoňovité, rod: *Agrilus* – krasoň, druh: *Agrilus planipennis* (Fairmaire, 1888)

HOSTITEĽSKÉ RASTLINY:

Hostiteľskými druhmi sú **jaseň štíhly** (*Fraxinus excelsior*), **jaseň úzkolistý** (*Fraxinus angustifolia*), **jaseň mannový** (*Fraxinus ornus*), **jaseň americký** (*Fraxinus americana*), **jaseň čierny** (*Fraxinus nigra*), **jaseň červený** (*Fraxinus pennsylvanica*) (taktiež hostiteľ v Rusku a na Ukrajine), ***Fraxinus platypoda***, ***Fraxinus quadrangulata***, ***Fraxinus velutina***, ***Fraxinus chinensis***, ***Fraxinus latifolia***, ***Fraxinus mandshurica*** (*Fraxinus mandshurica* var. *japonica* x var. *rhyrachophylla*) a ***Chionanthus virginicus*** (považovaný za sekundárneho hostiteľa).

Výletové otvory v tvare písmená D

PRÍZNAKY:

Prvým príznakom je žltnutie a opadávanie listov hostiteľov. Pod kôrou vytvárajú larvy dlhé, esovite zakrivené chodbičky v lyku, ktoré sa rastom larvy rozširujú a sú naplnené pilinami a trusom.

Dospelce vylieza charakteristickým výletovým otvorom v tvare písmena D s priemerom asi 3-4 mm.

Neskôr dochádza k odumieraniu konárov i celých stromov. K úplnému odumretiu stromov dochádza obvykle po 3 rokoch od napadnutia, pri silnejšom napadnutí po 1-2 rokoch. Niekedy sa v mieste larválnych dier vytvorí kalusové pletivo v dĺžke 5-10 cm.

Krasoň jaseňový napáda aj zdravé rastliny a to najrôznejšieho veku a veľkosti (dokonca aj stromy s priemerom kmeňa pod 5 cm). Škodca sa spoiatku lokalizuje v horných častiach koruny stromov. Častá je tvorba náhradných výhonov na báze kmeňa.

Larva *Agrilus planipennis*

Larva *Agrilus planipennis* vytvárajúca esovite zahnuté chodbičky

BIOLÓGIA:

Vývoj prebieha v lyku a beľovej časti dreva hostiteľských rastlín. Dospelce sú aktívne v období od polovice mája do júla. Živia sa lúčom, aktívne sú v čase od 6 do 17 hodiny, a to najmä za teplých slnečných dní, v iné dni odpočívajú v trhlínach kôry alebo na listoch, kde sú aj v noci. Vajička kladú jednotlivito na kôru alebo v jej trhlínach. Jedna samička môže naklásať 68-90 vajíčok. Dospelce žijú 2-3 týždne.

Vyľahnuté larvy prenikajú cez kôru do lyka, kde sa živia od polovice júna do polovice októbra. Larvy vytvárajú esovite zahnuté chodbičky dlhé 26-32 mm smerujúce do dreva. Prezimujú dospelé larvy. Kuklia sa v apríli až v máji.

Vyľahnuté dospelce zostávajú pod kôrou 1-2 týždne a potom vyliezajú von cez kôru výletovými otvormi. Dospelce sú 7,5-15 mm dlhé a 3,1-3,4 mm široké. Telo majú úzke a pretiahnuté medeno-zelenej farby s kovovým leskom. Oči majú veľké, nepravidelného tvaru a čiernej alebo medenej farby.

Okrem otvorov v tvare D sa poškodenie prejavuje aj prasklinami a zmenou farby kôry

Dospelý jedinec *Agrilus planipennis*

Dospelý jedinec *Agrilus planipennis*

Dospelý jedinec *Agrilus planipennis*

SPÔSOB PRENOSU A ŠÍRENIA:

Aktívne šírenie dospelcov má prevažne lokálny význam, chrobáky zvyčajne preletujú len na krátke vzdialenosti, rýchlosť šírenia z miesta výskytu nepresahuje jeden kilometer ročne.

K zavlečeniu krasoňa jaseňového môže dôjsť pri dovoze hostiteľských rastlín určených k pestovaniu z územia, kde sa tento druh vyskytuje.

Rizikovým materiálom je tiež drevo hostiteľských rastlín s kôrou, predovšetkým palivové drevo, neošetrené drevené obaly a štiepka. Zároveň sú rizikové aj neošetrené drevené preklady s kôrou.

Výletové otvory v tvare písmena D

Dospelé jedince vyliezajúce z otvorov

OCHRANA:

Agrilus planipennis patrí medzi prioritných karanténnych škodcov Únie, čo znamená, že jeho prípadný výskyt by mal závažný dopad na našu krajinu.

Ochrana proti tomuto škodcovi je mimoriadne náročná. Dôležitá je predovšetkým prevencia a dôsledná kontrola pohybu dreva z rizikových oblastí, najmä palivového dreva.

Jednoznačne sa musí pristúpiť k okamžitej asanácii napadnutých stromov, buď mechanicky (štiepkovanie, spálenie) alebo chemicky postrekom kmeňov a ťažbových zvyškov. Je zakázané prevážať jaseňové drevo z napadnutých oblastí do oblastí, kde ešte napadnutie potvrdené nebolo.

Podozrivé prípady je potrebné hlásiť u oblastného rastlinolekárskeho inšpektora Odboru kontroly ÚKSÚP BA (Oddelenie kontroly ochrany rastlín).

Kontakty sú dostupné na stránke: <https://www.uksup.sk/oddelenie-kontroly-ochrany-rastlin>.

ÚSTREDNÝ KONTROLNÝ A SKÚŠOBNÝ ÚSTAV POĽNOHOSPODÁRSKY V BRATISLAVE

833 16 Bratislava, Matúškova 21

Odbor ochrany rastlín

web: www.uksup.sk

e-mail: ochrana@uksup.sk

tel.: 02 / 59 880 345

Spracoval: Ing. Mária Grejtáková (Odbor ochrany rastlín)